МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Географічний факультет
Кафедра економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія

Затверджено
на засіданні кафедри економічної
і соціальної географії імені професора Олега Шаблія
географічного факультету
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № _1_ від «_30_» серпня_2024 р.)

Завідувач кафедри _____ доц. Гудзеляк І. І.

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
«СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ»,
що викладається в межах
ОПП «Економічна і соціальна географія»
першого бакалаврського рівня вищої освіти
для здобувачів спеціальності 106 Географія

Львів 2024

Назва курсу	***Суспільно-географічне прогнозування***
Адреса викладання курсу	Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет Кафедра економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Галузь знань – 10 Природничі науки Спеціальність – 106 Географія
Викладачі курсу	*Івах Ярослав Євгенович*, канд. геогр. наук, доцент кафедри економічної і соціальної географії імені професора Олега Шаблія
Контактна інформація викладачів	yaroslav.ivakh@lnu.edu.ua yaroslav.ivakh@gmail.com, тел. моб. 067-717-32-61
Консультації з курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн консультації засобами Microsoft Teams. Для погодження часу консультацій необхідно написати на корпоративну електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/academics/bachelor/geography-ekonom-social
Інформація про курс	Навчальна дисципліна “ Суспільно-географічне прогнозування ” є вибірковою навчальною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки, за спеціальністю 106 Географія, яка викладається в 7 семестрі в обсязі 5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS) для студентів денної форми навчання..
Коротка анотація курсу	Курс розроблено з метою вивчення проблем прогнозування в науці і практиці, зокрема в суспільній географії. Особлива увага звернена на прогнозування політичних та етнодемографічних процесів, що є надзвичайно важливим для України. Студенти мають змогу спробувати використати свої знання і вміння в ролі експертів для складання прогнозів соціально-економічного розвитку України та окремих територій.
Мета та цілі курсу	*Мета:* Сформувати уявлення та основні поняття студентів в галузі футурології та наукового прогнозування та ймовірні сценарії розвитку регіонів різних масштабів. *Завдання:* вивчення теоретичних основ наукового прогнозування, вміння самостійно аналізувати і верифікувати політичні, економічні та демографічні чинники майбутнього розвитку територій за допомогою критичного мислення, формування у студентів сучасного суспільно-географічного світогляду. У результаті вивчення курсу студенти набудуть таких компетентностей: **ЗК 1.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **ЗК 2**. Знання та розуміння предметної області географії та розуміння професійної діяльності.

	ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. **ЗК 7.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК 11.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності демократичного громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України **СК 2.** Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства **СК 7.** Знати і використовувати специфічні для географії, у тім числі економічної і соціальної географії теорії, парадигми, концепції та принципи. **СК 8.** Самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані розвитку і функціонування суспільства в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати. **СК 12.** Здатність аналізувати закономірності формування та геопросторову організацію суспільства і його підсистем. **СК 13.** Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи до аналізу функціонування підсистем суспільства. **СК 14.** Здатність застосовувати математичні і статистичні методи для вивчення суспільства та його підсистем.
Література для вивчення дисципліни	**Базова:** 1. *Гаврилишин Б.* До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові. – К.: унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с. 2. *Гантінґтон С.* Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / пер. з англ. Н. Климчук. Львів : Кальварія, 2006. 474 с. 3. *Fukuyama F. The End of History and the Last Man*. New York : Harper Perennial, 1993. 448 p. 4. *Мезенцев К. В.* Суспільно-географічне прогнозування регіонального розвитку. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2005. – 253 с. 5. *Немець Л. М., Мезенцев К. В.* Інформація: природа, людина, суспільство (суспільно-географічні аспекти). – Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2023. – 408 с. 6. *Топчієв О. Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: навч. посібник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с. 7. *Фесюк В. О.* Географічне моделювання і прогнозування: методичні вказівки до виконання практичних робіт. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2021 – 110 с. 8. *Харарі Ю. Н.* 21 урок для XXI століття / пер. з англ. О. Дем'янчук. Київ : BookChef, 2019. 416 с.

	Допоміжна 1. *Голіков А. П.* Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів: навч. посібник. – К.: Знання, 2009. – 222 с. 2. *Талеб Н. Н.* Чорний лебідь. Про вплив надзвичайно малоймовірних подій / пер. з англ. Київ : Наш формат, 2017. 392 с. 3. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / А С. Філіпенко, В. С. Буднік, Ф. С. Гальчинський, Л. Г. Руденко, та ін. – К.: Либідь, 2002, - 470 с. 4. *Шарма Ручір*. Передові країни. В очікуванні нового «економічного дива». – К.: Наш формат, 2018, - 296 с. 5. *Шаблій О. І.* Суспільна географія : у 5-х кн. / О. Шаблій. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015–2022. 6. *Яворська В. В.* Регіональні геодемографічні процеси в Україні: монографія. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013. – 384 с. 7. O'Neill J. *Building Better Global Economic BRICs*. Goldman Sachs. URL: https://www.goldmansachs.com/insights/goldman-sachs-research/building-better 8. The Dictionary of Human Geography / [ed. By D. Gregory [et al.]]. – [5-th ed.]. – Oxford: A John Wiley & Sons Ltd, 2009. – 1072 p. **Інформаційні ресурси:** 1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, електронні фахові видання //www.nbuv.gov.ua. 2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // http://www.library.lviv.ua. 3. International Geographical Union [Electronic resource]. — Mode of access: http://igu-online.org. 4. World Bank. World Bank official site. URL: https://www.worldbank.org/ 5. Strategic Forecasting, Inc. (STRATFOR). Stratfor Worldview. URL: https://worldview.stratfor.com/ 6. Український інститут майбутнього. Official website. URL: https://uifuture.org/ 7. Центр глобалістики «Стратегія XXI». Official website. URL: https://geostrategy.org.ua/
Тривалість курсу	150 годин (5 кредити ЄКТС)
Обсяг курсу	*Денна форма навчання:* 48 аудиторних годин, з них 32 години лекцій, 16 годин практично-семінарських занять та 102 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент повинен: **знати:** предметну сутність інноваційної економіки, тенденції використання інноваційних технологій та їх вплив на розвиток країн і регіонів а також перспективи розвитку світового господарства. **вміти:** використовувати набуті знання для географічного аналізу сучасних світогосподарських проблем.

	ПРН 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з географії та світоглядних наук. **ПРН 5.** Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області географічних наук. **ПРН 6.** Використовувати інформаційні технології, картографічні та геоінформаційні моделі в галузі географічних наук. **ПРН 8.** Застосовувати моделі, методи фізики, хімії, геології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні природних та суспільних процесів формування і розвитку геосфер. **ПРН 9.** Аналізувати склад і будову природних і соціосфер на різних просторово-часових масштабах. **ПРН 10.** Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні. **ПРН 12.** Пояснювати територіальну організацію суспільства, процеси соціально-економічного, культурного та політичного розвитку держав, регіонів, світу. **ПРН 13.** Аналізувати та оцінювати потенціал регіонів, у тім числі природний, демографічний, соціально-економічний, культурний. **ПРН 14.** Визначати головні характеристики, процеси, історію розвитку суспільства та його підсистем на основі сучасної методології.
Ключові слова	Прогнозування, планування, моделювання, суспільно-географічне прогнозування, сценарії прогнозування.
Формат курсу	Очний
Теми	**Теми лекцій:** **Тема 1.** Географічне прогнозування як складова частина конструктивної географії. **Тема 2.** Теорії прогнозування. Короткострокові і довгострокові прогнози. Прогнозування суспільних процесів. **Тема 3.** Сфери і методи прогнозування. **Тема 4.** Прогнозування демографічних процесів. **Тема 5.** Складнощі прогнозування у політичній сфері. Теорія «чорних лебедів». **Тема 6.** Прогнозування розвитку світового господарства. **Тема 7.** Різні сценарії глобального потепління. Необхідність швидкого енергетичного переходу. **Тема 8.** Чи відбудеться повна автоматизація і роботизація виробництва і як це вплине на вирішення соціальних проблем? **Тема 9.** Регіональне суспільно-географічне прогнозування. **Тема 10.** Моделювання динаміки розвитку макрорегіонів світу. Чи відбудеться поступове вирівнювання економічного розвитку? **Тема 11.** Моделювання розвитку політичних та соціально-економічних процесів у Європі та місце в них України. **Тема 12.** Сценарії повоєнного розвитку України. **Тема 13.** Прогноз розвитку української економіки. **Тема 14.** Чи зможе Україна прогодувати бідні регіони світу і збільшити додану вартість своєї економіки.?

	Тема 15. Реіндустріалізація США і України. **Тема 16.** Прогноз розвитку Західного регіону України. **Теми практично-семінарських занять:** 1. Теоретичні основи прогнозування і планування. 2. Тенденції розвитку суспільно-географічних процесів та сценарії прогнозування (оптимістичний, песимістичний, медіанний). 3. Як вирішити демографічну проблему в Україні. Глобальна боротьба за населення Південної Азії. 4. Чи буде працювати циклічна модель економіки в майбутньому? Цілі сталого розвитку і моделі їх виконання. 5. Реформування міжнародних організацій. Чи можливе формування світового уряду? 6. Прогноз розвитку ключових макрорегіонів світу. 7. Повоєнна відбудова України. Сценарії розвитку. 8. Прогнози розвитку соціально-економічних регіонів України.
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру за результатами поточної успішності
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з «Основ суспільної географії», «Географії населення», «Географії світового господарства», «Суспільної географії макрорегіонів світу», «Економічної географії з основами економіки» достатніх для розуміння суспільно-географічних процесів та їх прогнозування.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Використовуються такі методи навчання: а) *словесні* – лекція, пояснення, бесіда, консультація; б) *наочні* – ілюстрування лекційного матеріалу картосхемами, рисунками, фотографіями, слайдами; в) *семінарські* – проведення семінарських занять, що передбачає організацію навчальної роботи для отримання нових знань, перевірки певних наукових гіпотез на рівні досліджень, узагальнень й аналізу та формування вмінь і навичок інтерпретації результатів досліджень різноманітних об'єктів; *г)інтерактивні* – мозковий штурм, кейсів, проблемний виклад матеріалу. Лекції з презентаціями, виконання практичних завдань та їх публічний захист, семінари у формі доповідей та дискусій з проблемних питань, виконання ІНДЗ, усне і письмове опитування, тестування.
Необхідне обладнання	Аудиторія, ноутбук, мультимедійний пристрій або мультиборд, доступ до інтернету, доступ до MicrosoftOffice 365
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за таким співвідношенням: *семінарські і практичні заняття:* максимальна кількість балів – 48 *модульний контроль – 12 балів* *індивідуальне науково-дослідне завдання – 20 балів* *залік – 20 балів*

	Підсумкова максимальна кількість балів – *100*. *Відвідування занять.* Обов'язкова присутність студентів на лекціях і практичних заняттях. *Політика щодо дедлайнів та перескладання.* Практичні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається лише за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). *Академічна доброчесність.* Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування будуть вважатися випадками академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в практичній роботі студента є підставою для її незарахування. Списування під час модульного опитування та заліку заборонені.
Питання до заліку чи іспиту	Питання формуються відповідно до програми навчальної дисципліни. 1. Завдання суспільно-географічного прогнозування. 2. Футурологія і прогнозування. 3. Сценарії глобального розвитку. 4. Геопросторові рівні суспільно-географічного прогнозування. 5. Регіон як об'єкт суспільно-географічного прогнозування. 6. Класифікація прогнозів. 7. Методи суспільно-географічного прогнозування. 8. Джерела для складання прогнозів та проблема їх верифікації. 9. Міжнародні організації в сфері прогнозування. 10. Методи політичного прогнозування. 11. Демографічні прогнози. 12. Види галузевих економічних прогнозів. 13. Прогнози соціально-економічного розвитку регіонів. 14. Вірогідність суспільно-географічних прогнозів.
Опитування	Анкету з метою оцінювання якості курсу буде надано по його завершенню.

Структура курсу

Тиж.	Тема, план, короткі тези	Форма діяль-ності	Література. Ресурси в інтернеті	Завдан-ня, год./ год. самост. Роб.	Термін вико-нання
1	Географічне прогнозування як складова частина конструктивної географії Теоретичні основи прогнозування і планування.	Лекція Семін. зан. *Самос. роб.*	Базова 4, 6, 7 Допоміжна 1, 3, 5.	2 год. 2 год. 6 год.	1 тиж-день
2	Теорії прогнозування. Короткострокові і довгострокові прогнози. Прогнозування суспільних процесів.	Лекція *Самос. роб.*	Базова 4, 7, 8. Допоміжна 1, 2, 7. Інформаційні ресурси 6, 8.	2 год. 6 год.	1 тиж-день
3	Сфери і методи прогнозування. Тенденції розвитку суспільно-географічних процесів та сценарії прогнозування (оптимістичний, песимістичний, медіанний).	Лекція Практ. роб. *Самос. роб.*	Базова 1, 2, 4, 6 Допоміжна 1, 2, 5, 8	2 год. 2 год. 6 год.	1 тиж-день
4	Прогнозування демографічних процесів.	Лекція *Самос. роб.*	Базова 4, 5, 7. Допоміжна 3, 6, 4, 7	2 год. 6 год.	1 тиж-день
5	Складнощі прогнозування у політичній сфері. Теорія «чорних лебедів». Як вирішити демографічну проблему в	Лекція Семін. зан.	Базова 1, 7, 8 Допоміжна 1, 2, 7, 5, 8	2 год. 2 год.	1 тиж-день

	Україні. Глобальна боротьба за населення Південної Азії.	*Самос. роб.*		6 год.	
6	Прогнозування розвитку світового господарства.	Лекція *Самос. роб.*	Базова 1, 4, 5 Допоміжна 1, 3, 8, 9. Інформаційні ресурси 5, 6	2 год. 6 год.	1 тиж-день
7	Різні сценарії глобального потепління. Необхідність швидкого енергетичного переходу. Чи буде працювати циклічна модель економіки в майбутньому? Цілі сталого розвитку і моделі їх виконання.	Лекція Семін. зан. *Самос. роб.*	Базова 5, 7, 8. Допоміжна 1, 3, 9. Інформаційні ресурси 1, 2, 6.	2 год. 2 год. 6 год.	1 тиж-день
8	Чи відбудеться повна автоматизація і роботизація виробництва і як це вплине на вирішення соціальних проблем?	Лекція *Самос. роб.*	Базова 5, 6. 8 Допоміжна 1, 3, 4, 5	2 год. 6 год.	1 тиж-день
9	Регіональне суспільно-географічне прогнозування Реформування міжнародних організацій. Чи можливе формування світового уряду?	Лекція Практ. роб. *Самос. роб.*	Базова 4, 5, 6, 7, Допоміжна 3, 5, 6,	2 год. 2 год. 6 год.	1 тиж-день
10	Моделювання динаміки розвитку макрорегіонів світу. Чи відбудеться поступове вирівнювання економічного розвитку?	Лекція *Самос. роб.*	Базова 1, 2, 6, 8. Допоміжна 1, 4, 5, 8 Інформаційні ресурси 4, 5, 6.	2 год. 6 год.	1 тиж-день

11	Моделювання розвитку політичних та соціально-економічних процесів у Європі та місце в них України. Прогноз розвитку ключових макрорегіонів світу.	Лекція Практ. роб. *Самос. роб.*	Базова 1, 2, 8. Допоміжна 1, 4, 8.	2 год. 2 год. 5 год.	1 тиж-день
12	Сценарії повоєнного розвитку України.	Лекція *Самос. роб.*	Базова 5, 7, 8. Допоміжна 3, 5, 9. Інформаційні ресурси 6, 7, 8	2 год 5 год.	1 тиж-день
13	Прогноз розвитку української економіки. Повоєнна відбудова України. Сценарії розвитку.	Лекція Практ. роб. *Самос. роб.*	Базова 5, 7, 8. Допоміжна 3, 5, 9. Інформаційні ресурси 6, 7, 8	2 год. 2 год. 5 год.	1 тиж-день
14	Чи зможе Україна прогодувати бідні регіони світу і збільшити додану вартість своєї економіки?	Лекція *Самос. роб.*	Базова 5, 8 Допоміжна 1, 3, 5. Інформаційні ресурси 6, 7, 8	2 год 5 год.	1 тиж-день
15	Реіндустріалізація США і України. Прогнози розвитку соціально-економічних регіонів України	Лекція Практ. роб. *Самос. роб.*	Базова 5, 7, 8. Допоміжна 3, 5, 9. Інформаційні ресурси 7, 8.	2 год. 2 год 5 год.	1 тиж-день
16	Прогноз розвитку Західного регіону України.	Лекція *Самос. роб.*	Базова 5, 7, 8. Допоміжна 3, 5, 9. Інформаційні ресурси 7, 8	2 год 5 год.	1 тиж-день
	Індивідуальне навчально-дослідне завдання			12 год.	Виконується упродовж

					курсу (з 3 по 14 тиж-день нав-чання). Презе-нтація: 15 -16 тижні